

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

SECȚIUNEA A TREIA

CAUZA DAN c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 8999/07)

HOTĂRÎRE

STRASBOURG

5 iulie 2011

Definitivă la 05/10/2011

Această hotărîre a devenit definitivă conform prevederilor stabilite de articolul 44 § 2 al Convenției. Poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Dan c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Treia), statuînd într-o Cameră compusă din:

Josep Casadevall, *Președinte*,

Corneliu Bîrsan,

Alvina Gyulumyan,

Ján Šikuta,

Luis López Guerra,

Nona Tsotsoria,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Santiago Quesada, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberînd la 14 iunie 2011 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărîre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 8999/07) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”) de către un cetățean moldovean, Mihail Dan (“reclamant”), la 18 decembrie 2006.

2. Reclamantul a fost reprezentat de dl G. Ulianoschi, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova a fost reprezentat de Agentul Governamental al Republicii Moldova, dl V. Grosu.

3. Reclamantul s-a plîns, în temeiul articolului 6 § 1 de pretinsa inechitate a procesului penal împotriva sa.

4. La 7 decembrie 2009 Curtea a decis să comunice cererea Guvernului Moldovei. De asemenea, sa decis să se pronunțe cu privire la admisibilitatea și fondul cererii (articolul 29 § 1).

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în 1960 și locuiește în Chișinău¹. La momentul evenimentelor, era directorul unui liceu din Chișinău.

1. Rectificat la 22 august 2011: textul a fost "născut în 1947 și locuiește în Bender".

A. Fondul cauzei

6. Potrivit instanțelor judecătorești naționale, la o dată nespecificată, reclamantul a fost contactat de către C., care a solicitat ca un elev să fie transferat în liceul, unde reclamantul activa în calitate de director. Întrucât reclamantul a solicitat o mită în schimbul transferului, C. a contactat poliția și la data 14 ianuarie 2004 și a fost organizată o operațiune sub acoperire. În acest scop, C. a fost instruit să accepte cerințele reclamantului și să-i transmită banii marcați cu un praf special.

7. C. l-a contactat pe reclamant și a convenit să se întâlnească în parcul central din Chișinău. Scena a fost filmată în secret de către ofițerii de poliție. Cu toate acestea, mai târziu poliția a susținut că, din motive tehnice nu a fost filmată transmiterea propriu zisă a banilor. Evenimentele care au avut loc în timpul întâlnirii reclamantului cu C. au fost disputate de părți în cadrul procesului penal.

8. Potrivit politiei, reclamantul și C. nu și-au strâns mâinile și s-au așezat pe o bancă pentru câteva minute. C. a dat reclamantului banii plasându-i într-o mapă ce îi aparținea reclamantului. Când acesta a fost reținut, reclamantul a scapat mapa și tot conținutul acesteia, inclusiv și banii, astfel totul din mapă s-a împrăștiat. Ulterior, s-a descoperit că reclamantul avea urme de praf pe degete.

9. Potrivit reclamantului, el a fost contactat de către C., atunci când mergea la Ministerul Educației, și a fost de acord să-l întâlnească în scurt timp într-un parc, în imediata apropiere a Ministerului. După o scurtă discuție, reclamantul a sugerat ca ei să se așeze pe o bancă, pentru a putea scrie. Reclamantul a pus dosarul său între el și C. și a scris pe o foaie de hârtie o listă de documente necesare pentru transferul elevului. Reclamantul, căruia îi lipsește un ochi, nu l-a văzut pe C. punând banii în dosarul său. Când a fost reținut, el a aruncat fișierul. Banii respectivi au fost colectați de jos de către un ofițer de poliție care mai târziu ia dat un stilou pentru a semna procesul verbal de reținere. Urmele de praf de pe mâini ar fi provenit fie de pe mâna lui C. sau de pe stiloul cu care reclamantul a semnat procesul-verbal. Reclamantul a pretins că totul a fost o înscenare a poliției.

10. Potrivit reclamantului, în timpul arestării, ofițerii de poliție au folosit violență nejustificată, ca urmare el a suferit dureri la încheieturile mâinilor. Între 2004 și 2005, Ministerul Afacerilor Interne a emis mai multe comunicate de presă în care a fost declarat, inter alia, că reclamantul a luat mită de la un părinte. Mai mult ca atât, mass-media, inclusiv postul național de televiziune, au preluat știrea. Aparent reclamantul nu a inițiat vre-o acțiune împotriva instituțiilor mass-media sau a Ministerului Afacerilor Interne.

B. Achitarea reclamantului

11. În cadrul examinării dosarului, Judecătoria Buiucani a audiat reclamantul, șapte martori ai acușării și un expert medico-legal. De

asemenea, a fost vizualizată înregistrarea video a operațiunii sub acoperire, s-au examinat și alte probe, cum ar fi plîngerea lui C. la poliție, înregistrarea video de marcare a banilor cu praf special, un raport de expertiză care a constatat că, în urma reținerii sale, reclamantul a avut pe degete urme de praf special și un raport ce a confirmat percheziția domiciliului și biroul reclamantului.

12. Instanța a menționat, de asemenea, că înregistrarea video a operațiunii sub acoperire nu ar fi fost utilă. Instanța a menționat că C. și alți patru martori, toți polițiști, au dat declarații diferite despre momentul reținerii reclamantului și în special, de modul în care banii au fost transmiși. În această privință, instanța a menționat că în conformitate cu declarațiile a trei martori, banii au fost introduși de C. în mapa reclamantului, care a fost plasată pe banca între cei doi bărbați, în timp ce în conformitate cu declarațiile altui martor, banii au fost transmiși de către C. direct reclamantului. Unul dintre martori, care era poziționat direct în fața lui C. și a reclamantului în timpul operațiunii de sub acoperire, nu a văzut ca banii să fi fost transmiși. Instanța a constatat, de asemenea, contradicții în ce privește strîngerea mâinilor de către reclamant și C. Instanța a menționat de asemenea, că înregistrarea video a operațiunii sub acoperire nu este pertinentă, deoarece, din motive necunoscute, filmarea a fost întreruptă tocmai în momentul întâlnirii între reclamanta și C.

13. Prin sentința din 24 ianuarie 2006 Judecătoria Buiucani a achitat reclamantul. Acesta a concluzionat că organul de urmărire penală nu a reușit să furnizeze dovezi fiabile în sprijinul faptului că reclamantul a solicitat bani de la C. și că reclamantul a fost conștient de faptul că C. a plasat banii în dosarul său. În ce privește faptul prezenței urmelor de praf special pe degetele reclamantului, instanța a considerat că nu poate fi confirmat faptul că urmele au apărut ca urmare a strîngerii de mâini între reclamant și C., sau cînd a ridicat banii de jos după reținerea, sau folosind un stiloul poliției să semneze procesul verbal de reținere. Pentru a ajunge la această concluzie, instanța sa bazat pe un raport de expertiză care a susținut că praful special ar fi putut fi transmis în oricare dintre modalitățile de mai sus.

14. Procuratura Generală a atacat cu apel sentința.

C. Condamnarea reclamantului

15. La data de 23 martie 2006, Curtea de Apel Chișinău a audiat reclamantul, avocatul acestuia și procurorul. Instanța a admis apelul depus de către procuror și a inversat soluția primei instanțe. Curtea de Apel nu a audiat martorii din nou, însă s-a rezumat la reevaluarea depozițiilor acestora date în instanța de fond. Curtea de Apel a constatat că toate depozițiile martorilor au fost veridice și instanța nu a identificat contradicții majore între acestea.

16. Reclamantul a fost găsit vinovat și a fost sancționat cu o amendă penală de 60000 de lei moldovenești (MDL) (aproximativ 3,350 euro (EUR)) și condamnat la cinci ani de închisoare, cu suspendare pentru doi

ani. Reclamantului i-a fost, de asemenea, interzis să ocupe orice funcție de conducere pentru o perioadă de trei ani.

17. Reclamantul a depus recurs împotriva deciziei, susținând că mărturiile care au stat la baza condamnării sale nu au fost credibile. De asemenea, el a susținut că toți martorii acuzării au fost doar ofițeri de poliție. Reclamantul a depus recurs împotriva deciziei, susținând că mărturiile care au stat la baza condamnării sale nu au fost credibile. În special, el a susținut că C., care a organizat operațiunea sub acoperire, era cercetat penal de către poliție în alte două cazuri separate. Reclamantul a susținut că poliția a șters o parte din înregistrarea video a operațiunii sub acoperire, deoarece aceasta nu a fost favorabilă pentru urmărirea penală și acesta a fost o victimă a unei înscenări.

18. La data de 21 iunie 2006 Curtea Supremă de Justiție a examinat recursul reclamantului în absența părților și l-a declarat inadmisibil.

19. De asemenea, reclamantul a depus recurs extraordinar la Plenul Curții Supreme de Justiție, în care a pretins încălcarea Articolului 6 al Convenției. Cu toate acestea, la 19 februarie 2007, Plenul Curții Supreme de Justiție a respins recursul reclamantului.

II. DREPT INTERN PERTINENT ȘI PRACTICA JUDICIARĂ

20. Hotărîrea explicativă al Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 22 din 12 decembrie 2005, în partea relevantă, prevede următoarele:

"Conform dispozițiilor Articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, după adoptarea sentinței de achitare pronunțată de primă instanță, instanța de apel nu poate dispune condamnarea persoanei pentru prima dată fără audierea inculpatului și fără administrarea directă a elementele de probă."

21. Conform articolului 441 al Codului de Procedură Penală instanța de recurs care examinează cererea de recurs este obligată ca, în afara temeiurilor invocate și a cererilor formulate de recurent, să examineze întreaga cauză sub toate aspectele, dar fără a agrava situația părții în favoarea căreia s-a declarat recurs.

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE AL ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

22. Reclamantul s-a plîns că procesul penal pornit împotriva sa nu a fost echitabil, deoarece, atunci cînd Curtea de Apel l-a condamnat, aceasta nu a interviuat martorii pe declarațiile cărora se baza condamnarea sa. De asemenea, reclamantul a susținut că Curtea de Apel și Curtea Supremă de

Justiție nu au prezentat motive suficiente pentru care nu au acceptat argumentele sale cu privire la presupusa înscenare organizată de poliție și de faptul că principalul martor al acuzației, C., se afla sub urmărire penală în alte două cauze. De asemenea, reclamantul sa plîns că el nu a fost citat corespunzător procedurii stabilite atunci cînd cauza a fost examinată de Curtea Supremă de Justiție. Reclamantul s-a plîns că în cele din urmă el nu a fost informat cu promptitudine despre natura acuzației aduse împotriva sa și că el nu a avut suficient timp și mijloace să-și pregătească apărarea sa. Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

“ Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa ...de către o instanță independentă și imparțială.”

A. Admisibilitatea

23. Guvernul a susținut că acesta nu intenționează să facă obiecții cu privire la admisibilitatea cauzei. Cu toate acestea, acesta a prezentat în observațiile sale cu privire la fondul cauzei că reclamantul nu a menționat în mod expres violarea articolul 6 § 1 al Convenției în recursul său și că el a invocat această dispoziție pentru prima dată în cererea de recurs în anulare. De asemenea, Guvernul a susținut că reclamantul ar fi putut, dar nu a contestat legalitatea colectării probele au fost obținute în etapa de anchetă.

24. Reclamantul nu a fost de acord cu poziția Guvernului și a susținut că acesta a epuizat toate remediile interne.

25. Contrar poziției Guvernului, Curtea va trata observația acestuia drept o obiecție de admisibilitate și anume pe cea al neepuizării remediilor interne. Aceasta reiterează că reclamantul pentru a epuiza remediile interne, trebuie să invoce aceleași încălcări în fața instanțelor naționale pe care le invocă și în fața Curții. Nu este obligatoriu ca aceste încălcări să fie expres indicate în cerere, dar autorităților naționale trebuie să li se dea posibilitatea să le prevină sau să le remedieze la nivel național (Gasus Dossier- und Fördertechnik GmbH c. Olandei, din 23 februarie 1995, § 48, Seria A nr. 306-B).

26. Curtea a notat că reclamantul nu s-a plîns în mod expres în fața Curții Supreme de Justiție cu privire la omisiunea Curții de Apel de a audia din nou martorii. Ea a notat că Curtea Supremă de Justiție a avut o obligație în temeiul articolului 441 din Codul de procedură penală (a se vedea paragraful 21 mai sus) să examineze, din oficiu, toate aspectele legate de caz, dar nu numai chestiunile ridicate de către reclamant. În aceste circumstanțe, nu se poate susține că Curții Supreme nu i s-a ivit posibilitatea să remedieze pretinsa încălcare. Prin urmare, obiecția Guvernului trebuie respinsă. În orice caz, Curtea Supremă de Justiție nu a admis recursul reclamantului la examinarea chestiunilor de drept, astfel problema ridicată

în ce privește procedura în fața Curții de Apel a rămas deschisă. Prin urmare, obiecția Guvernului este respinsă. În orice caz, deoarece Curtea Supremă de Justiție nu a examinat suficient de obiectiv recursul reclamantului, chestiunea procedurilor Curții de Apel au rămas deschise.

27. Curtea consideră că prezenta cerere nu poate fi declarată vădit nefondată în conformitate cu prevederile Articolului 35 § 3 al Convenției. Aceasta nu poate fi declarată inadmisibilă nici din alte motive. Astfel cererea urmează a fi declarată admisibilă.

B. Fondul cauzei

28. Reclamantul a susținut că procesul penal desfășurat la Curtea de Apel a fost inechitabil deoarece instanța la condamnat pentru prima oară fără a interoga martorii acușării.

29. Guvernul nu a fost de acord, susținând că reclamantul a avut parte de un proces desfășurat în mod public și echitabil, acesta a avut posibilitatea să cheme pentru interogare un martor din partea apărării. Acesta a menționat că reclamantul a beneficiat de toate garanțiile Articolului 6 în fața instanțelor.

30. Curtea a menționat că modul de aplicare a Articolului 6 în procedurile în fața instanțelor de apel depinde de caracteristicile specifice procedurii în cauză; trebuie să se țină cont de totalitatea procedurilor în ordinea de drept internă și de rolul Curții de Apel. (a se vedea *Botten c. Norvegiei*, din 19 februarie 1996, § 39, Culegere 1996-I). În cazul în care o instanță de apel este chemată să examineze un caz și să facă o evaluare completă a chestiunii vinovăției sau nevinovăției reclamantului, aceste chestiuni nu pot fi stabilite, ca o chestiune a unui proces echitabil, în mod corespunzător fără o evaluare directă a probelor (a se vedea *Popovici c. Moldovei*, nr 289/04 și 41194/04, § 68, 27 noiembrie 2007; *Constantinescu c. României*, nr 28871/95, § 55, și *Marcos Barrios c. Spaniei*, cererea nr.17122/07, § 32, 21 septembrie 2010).

31. Revenind la circumstanțele prezentei spețe, Curtea a notat că principalele probe împotriva reclamantului au fost declarațiile martorilor, și anume că el a solicitat și a primit mită într-un parc (a se vedea paragraful 13 și 15 de mai sus). Restul probelor au fost indirecte, care nu ar putea, de sine stătător, determina condamnarea reclamantului. Prin urmare, mărturiile martorilor și ponderea acestora au fost de o importanță majoră pentru judecarea cauzei.

32. Prima instanță a achitat reclamantul, deoarece a avut dubii în declarațiile martorilor, după ce i-a audiat în persoană. La re-examinarea cazului, Curtea de Apel nu a fost de acord cu prima instanță în ceea ce privește credibilitatea declarațiilor martorilor și a condamnat reclamantul. În acest sens, Curtea de Apel nu a audiat din nou martorii, ci doar s-a bazat pe declarațiile lor, așa cum au fost fixate în materialele cauzei.

33. Curtea nu a fost convinsă că problemele care urmează să fie stabilite de către Curtea de Apel la condamnarea reclamantului - și, în acest sens, anularea achitării acestuia ar putea, ca o chestiune a unui proces echitabil, fi examinate în mod corespunzător, fără o evaluare directă a probelor furnizate de către martorii acuzării. Ea a considerat, că cei care au responsabilitatea de a decide vinovăția sau nevinovăția unui acuzat ar fi trebuit, în principiu, să fie în posibilitate să audieze martorii în persoană și să evalueze credibilitatea acestora. Evaluarea încrederii a unui martor este o sarcină complexă, care, de obicei, nu poate fi realizată printr-o simpla lectură a declarațiilor.

Desigur, există cazuri când este imposibil de a audia un martor în persoană la proces, deoarece, de exemplu, el sau ea a murit, sau în scopul de a proteja dreptul martorului de a nu se auto-incrimina (a se vedea Craxi c. Italiei (nr. 1), cererea nr 34896/97, § 86, 5 decembrie 2002). Totuși, în speță, aparent nu a fost cazul de aceeași abordare.

34. În lumina celor menționate Curtea constată că a avut o încălcare al Articolului 6 § 1 al Convenției. În aceste circumstanțe, Curtea nu consideră necesar să examineze în particular dacă alte aspecte ale procedurilor au fost sau nu în corespundere cu această prevederile aceluiași articol.

35. Așadar se constată că a existat o încălcare al Articolului 6 § 1 al Convenției.

II. ALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI AL CONVENȚIEI

36. De asemenea, reclamantul s-a plîns în temeiul articolului 3 al Convenției, că poliția a folosit forță excesivă împotriva sa în timpul reținerii, și în temeiul articolului 6 § 2 din Convenție, că dreptul său de a fi prezumat nevinovat a fost încălcat. Cu toate acestea, se observă că reclamantul nu a folosit nici o cale internă de atac. În special, acesta nu a încercat să inițieze o procedură împotriva ofițerilor de poliție, care l-ar fi maltratat, și împotriva Ministerului Afacerilor Interne, care se presupune că a încălcat dreptul de a fi prezumat nevinovat. Avînd în vedere cele expuse mai sus, aceste plîngerii urmează să fie declarate inadmisibile, în temeiul articolului 35 § 1 și 4, din cauza omisiunii de a epuiza căile interne de atac.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

37. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau protocoalelor sale și dreptul intern al Înantelor Părți Contractante nu permite decît o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

38. Reclamantul a pretins 6,121 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material. Suma pretinsă a fost compusă din sancțiunea penală achitată de acesta și salariul net care acesta nu l-a primit din cauza atragerii ilegale la răspundere penală

39. Guvernul nu a fost de acord cu declarațiile reclamantului și a susținut că acestuia nu-i poate fi plătită nicio compensare.

40. Curtea nu discerne nici o legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins. În special, ea nu poate specula cu privire la finalitatea procedurilor, dacă a fost cazul reclamantului examinat pe deplin și în conformitate cu cerințele articolului 6 din Convenție. Prin urmare, Curtea respinge această pretenție.

B. Prejudiciul moral

41. Reclamantul a pretins 20000 EUR cu titlu de prejudiciul moral ca rezultat al suferințelor psihice și a umilinței la care a fost supus prin condamnarea ilegală pentru o infracțiune care acesta nu o comise.

42. Guvernul nu a fost de acord cu pretențiile reclamantului și a solicitat Curții să le declare nesubstațiate.

43. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca urmare a încălcării dreptului său la un proces echitabil. Evaluând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului **2000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral.**

C. Costuri și cheltuieli

44. De asemenea, reclamantul a pretins EUR 3,799 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața instanțelor naționale și în fața Curții. Acesta a anexat o listă a orelor pe care avocatul lui le-a petrecut asupra cauzei.

45. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă și a susținut că aceasta era excesivă și nesubstanțiată.

46. În conformitate cu jurisprudența Curții, reclamantul are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor doar în măsura în care se demonstrează că acestea au fost actuale și necesare, și rezonabile în privința cuantumului. În prezenta cauză, având în vedere documentele prezentate și criteriile menționate mai sus, Curtea consideră că este rezonabilă acordarea sumei de **3,000 (euro) EUR cu titlu de costuri și cheltuieli.**

D. Dobînda de întârziere

47. Curtea consideră că este corespunzător ca dobînda să fie calculată în funcție de rata minimă a dobînzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă în ce privește capătul de plîngere formulat în temeiul Articolului 6 § 1 și restul plîngerilor ca inadmisibile;
2. *Hotărăște* că a avut loc încălcarea articolului Articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pîrît trebuie să plătească reclamantei în termen de trei luni de la data la care această hotărîre devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, 2,000 EUR (două mii euro), plus orice taxă care poate fi percepută, cu titlu de prejudiciu moral și 3,000 EUR (trei mii euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pîrît conform ratei aplicabile la data executării hotărîrii;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus pînă la executarea hotărîrii, urmează să fie plătită o dobîndă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobînzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantei cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 5 iulie 2011, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte